

УВАГА!

Насильство є фактором примусового контролю, який практикує одна людина над іншою.

Закон захищає жертви насильства:

- Документи ООН з цього приводу: «Про права людини», «Про права дитини», «Про ліквідацію всіх видів дискримінації проти жінок».
- Закон України «Про попередження насильства в сім'ї»,
- У статті 150 частини 7 Сімейного кодексу України забороняється фізичне покарання дітей батьками.

Наказ МОН України від 02.10.2018 № 1047 "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників зі іншими органами та службами".

Психологічний аспект жорстокого поводження з дітьми у сім'ї

Ні для кого не секрет, що дитина може зіткнутися з насильницькими діями в будь-який час і в багатьох ситуаціях: у школі, у дитячому садочку, у громадському транспорті.

Навіть родина не є винятком, незважаючи на те, що саме родина зобов'язана забезпечити своїй дитині безпеку для нормального розвитку.

За даними наукових досліджень, насильство в тій чи іншій формі спостерігається в кожній четвертій родині. Близько 30% від загального числа навмисних вбивств відбувається в сім'ї. Половина всіх злочинів, пов'язаних з побутовими мотивами (ревності, алкоголізм, хуліганство), передують тривалим сімейним конфліктам.

Дослідження не змогли виявити особистісні особливості батьків, схильних до жорстокого поводження з дітьми. Єдиний факт, який вдалося встановити, полягає в тому, що багато дорослих, які демонстрували жорстокість у поводженні з дітьми, самі в дитинстві піддавалися подібному ставленню.

Немає однозначного пояснення, чому жорстока поведінка передається з покоління в покоління. Один з можливих механізмів цього - відтворення батьківських рольових моделей, з якими дитина стикалася в дитинстві.

Інший механізм формується при спробі одного з батьків, який в дитинстві страждав від жорстокості, спілкуватися з дитиною протилежним (по відношенню до власних батьків) способом.

І в цьому випадку батько орієнтується не на конкретну дитину з його особливостями і потребами, а на свої уявлення про те, як треба його виховувати, що приводить (коли дитина не відповідає цим уявленням) до спроб втиснути його насильно в певні рамки. Іноді батьки, що пережили в родині жорстокість, схильні витісняти і пригнічувати нормальні негативні емоції, що можуть виникнути у взаємодії з дітьми. Накопичення таких переживань у певних умовах може приводити до малоконтрольованих спалахів агресії на адресу дитини.

10% дітей, які пережили насильство у подібних родин, гинуть, у решти розвиваються фізичні і психічні відхилення. Діти, які зазнали жорстокого поводження, часто відстають в зростанні, масі або в тому й іншому від своїх однолітків. Вони пізніше починають ходити, говорити, рідше сміються, вони значно гірше встигають у школі, ніж їх однокласники.

У таких дітей часто спостерігаються «погані звички»: смоктання пальців, кусання нігтів, розгойдування, заняття онанізмом. Постраждалі від насильства діти рано долучаються до вживання алкоголю і наркотиків, легко стають учасниками кримінальних акцій. Колишні жертви перетворюються на гвалтівників, і відбувається процес відтворення жорстокості.

Насильство розглядають у чотирьох площинах: правовій, моральній, суспільно-політичній та психологічній.

У правовій площині більшість випадків насильства карається законом. Та все-таки проблема полягає в тому, що жертви насильства не завжди звертаються по допомогу до правоохоронних органів. А чи захищає закон жертви насильства та чи стримує насильників?

Насильство у моральній площині окреслює кривдження осіб, слабших фізично, часто з фізичними або психічними вадами.

У суспільно-політичній площині насильство набуває значних розмірів, про що свідчать війни, збройні конфлікти, акти непокори, а також бійки у громадських місцях.

У психологічній площині – це явища, що відбуваються у психіці людини, а також у їхніх стосунках. Головний зміст цього виду насильства – страждання жертви, її безсиллі, внутрішньому розладі, приниженні.

Насильство має спільні елементи:

- завжди являється наслідком продуманої дії, отже не є випадковим;
- пов'язується із порушенням певних прав особи чи групи осіб;
- присутній елемент послаблення здатності до захисту.

Насильство дуже часто присутнє в нашому житті і ми відіграємо в ньому певну роль. Залежно від ситуації ми є свідками, жертвами або ж кривдниками. Трагічність ситуації в тому, що свідки чи жертви насильницької діяльності переносять модель кривдницької поведінки у власне життя та продовжують чинити насильство. Власне створюється коло насильства: жертви стають кривдниками.

Нині, коли громадськість в Україні починає усвідомлювати людські права та свободи, коли прийнято Закон «Про попередження насильства в сім'ї», цей злочин нарешті став помітним для суспільства.

Насильство є фактором примусового контролю, який практикує одна людина над іншою.

Найчастіше насильство проявляється в сім'ї. Це реальна дія чи погроза фізичної, сексуальної, психологічної або економічної образи та насильство з боку однієї особи щодо іншої, з якою вона має чи мала інтимні або інші значущі стосунки.

Як правило, насильство в сім'ї складається з таких елементів:

Витоки насильства в сім'ї закладено у звичаях суспільства, в системі норм і правил, які передбачають для чоловіків, жінок та дітей різну визначену поведінку: активну та агресивну для чоловіків, поступливу для жінок і покірну для дітей. Значною мірою така поведінка є наслідком традиційного виховання, за якого агресивна поведінка чоловіків розглядається як єдиний та прийнятний спосіб вирішення проблем. Хлопчиків навчають бути напористими у досягненні своєї мети, тоді як дівчаток вчать терпіти й пристосовуватися. Результатом такого впливу сім'ї та оточення є нинішня сумна картина насильства над жінками в нашій країні. Крім того, воно може здійснюватися й над іншими членами сім'ї, особливо над дітьми.

.Часто насильство виявляється як комбінація фізичної, сексуальної або емоційної образи.Щоб визначити ступінь насильницьких дій, досить з'ясувати такі випадки насильства:

Фізичне насильство:хтось дитину штовхає, завдає болю ляпасами, стусанами, ударами кулаків; жбурляє предмети, загрожує зброєю або завдає ран; фізично перешкоджає при спробі вийти з дому; закриває ззовні дитину в помешканні; залишає одну в небезпечних місцях; відмовляється допомогти, коли дитина хвора; перешкоджає при спробі звернутися за медичною допомогою; не дає заснути вночі; відмовляється купувати продукти харчування та інші необхідні для дитини товари; псує її майно; ображає батьків, молодших братів та сестер; загрожує заподіяти шкоду родичам або друзям.

Сексуальне насильство:поводяться з дитиною як з сексуальним об'єктом; змушують роздягатися проти її волі; змушують вступати в статевий акт проти волі дитини, гвалтують її; здійснюють статевий акт з особливою жорстокістю; змушують вступати у статевий акт після побоїв; змушують дивитися або повторювати порнографічні дії. За статистикою, одна третина підлітків зазнає насилля в інтимних стосунках.

Емоційна образа:постійно дитину принижують, кричать на неї або кривдять (наприклад, говорять, що вона занадто товста, худа, дурна і т.д.); ігнорують почуття дитини; висміюють її переконання; забороняють виходити на вулицю, гратися з однолітками; маніпулюють нею, використовуючи при цьому неправду й незгоду; кривдять її родичів і друзів або проганяють їх; критикують її, висміюють.

Економічне насилля:економічні утиски (не давати грошей, машину, кредитні картки для зняття грошей з рахунку жертви та витрата їх на себе; використання правової системи проти жертви).

Жорстоке поводження з дітьми в подальшому формує з них соціально-дезадаптованих людей, не здатних створювати повноцінну сім'ю, бути гарними батьками, а також є поштовхом до відтворення жорстокості по відношенню до власних дітей.

Отже, дитина потребує соціально-правового захисту.Про соціальний захист дитини можна говорити у двох аспектах. У широкому розумінні соціальний захист передбачає гарантію основних прав, зафіксованих у Конвенції ООН про права дитини. У вузькому розумінні це означає створення умов для вільного розвитку духовних та фізичних сил дитини, пробудження її активності. Соціальна захищеність не має вікових рамок. Але чим менше дитина, тим більше вона потребує захисту!

Наслідки домашнього насильства для дітей:

- Діти з сімей, у яких практикується насильство, відчують постійний психологічний дискомфорт, для них це справжня трагедія. Існує ряд спільних ознак, що характеризують переживання та поведінку більшості таких дітей.
- Страхи.Діти з сімей, де практикується насильство, переживають відчуття страху. Цей страх може проявлятися різним чином: від занурення в себе та пасивності до насильницької поведінки.
- Зовнішні прояви поведінки. Мала дитина не може знати, коли відбудеться наступний спалах насильства, де та наскільки сильним він буде. В результаті, вразливість та відсутність контролю над ситуацією призводять до проявів впертості у поведінці, відмови розмовляти та агресивних вчинків.
- Нездатність виразити почуття вербально. Спостерігаючи за практикою насильства в сім'ї, діти доходять висновку, що насильство - це спосіб, яким «дорослі» вирішують свої конфлікти та наболілі проблеми. Оскільки ніхто не показав цим дітям, як слід говорити про їхні почуття/думки, вони часто не

знають, що переживають або відчувають, і як можна виразити свої емоції та почуття у вербальній формі. Насильство над дітьми можна класифікувати також за такими ознаками:

- у залежності від стратегії кривдника – явне та приховане (непряме);
- за часом: те, що відбувається зараз, і те, що трапилося в минулому;
- за тривалістю: одноразове або багаторазове, що триває роками;
- за місцем та оточенням: вдома - з боку родичів; у школі – з боку педагогів або дітей; на вулиці – з боку дітей або незнайомих дорослих.

Жорстоке поводження з дітьми, нехтування їхніми інтересами не лише завдає непоправної шкоди їх фізичному здоров'ю, але й тягне за собою важкі психічні та соціальні наслідки. У більшості дітей - жертв насильства - з'являються серйозні відхилення в психічному, фізичному розвитку, в емоційній сфері.

Як же захистити дитину?

Що можна зробити, щоб запобігти жорстокому поводженню з дітьми та насильству в сім'ї? Хто повинен зупинити цикл знущань? Це можуть і повинні зробити матір та батько! Якщо кривдником є батько, то лише жінка може захистити своїх дітей і себе саму. Якщо кривдником є жінка, то батько може перервати насильницькі стосунки і захистити дітей.

Щоб зупинити цикл насильства, потрібно:

1. Володіти інформацією щодо проблеми насильства в сім'ї.
2. Зрозуміти та усвідомити, який стиль стосунків існує у Вашій родині.
3. Якщо наявні насильницькі стосунки - спробувати розірвати коло/цикл насильства та захистити своїх дітей і себе.

Виховання в умовах насильства в сім'ї дає нові покоління діячів - викладачів, керівників, депутатів та працівників різних установ, - схильних до нього у різноманітних сферах життя, навіть у світовому масштабі. Тому треба широко інформувати людей, на всіх рівнях суспільного життя, про сучасні погляди на проблему насильства, про документи ООН з цього приводу: «Про права людини», «Про права дитини», «Про ліквідацію всіх видів дискримінації проти жінок». Це дозволить створити у суспільстві нетерпиме ставлення до насильства, усвідомлення людиною своїх прав.